

Про особливості розвитку масового напрямку спортивного туризму в ФСТУ.

1. Головні особливості організації спортивної діяльності федерації.

1.1. Основною особливістю спорту є його багатшаровість, природний поділ на певні напрямки. Кожен з напрямків є невід'ємною його частиною і відіграє свою роль у становленні, розвитку, функціонуванні певного виду спорту на протязі всього його життєвого циклу. Домінування певних напрямків в період певних життєвих циклів визначається умовами, в яких розвивається спорт, завдання по розвитку, які він вирушує і які обираються його елітами, економічними складовими і популярністю серед населення.

Регуляція-процес штучний і управляємий, управляється елітами через визначеними в суспільстві організаційними формами, є необхідною для створення оптимальних умов існування виду спорту, проходить за рахунок підтримання у відповідному співвідношенні активності певних напрямків виду спорту, розподілу між напрямками організаційних і матеріальних ресурсів.

Чим вище рівень розвитку певного виду спорту, тим складніше його устрій, тим більше напрямків задіяні в забезпеченні життєвого циклу.

При систематизації напрямків до основних можна віднести такі як: *масовий спорт (або, загально доступний спорт), спорт високих спортивних досягнень, олімпійський спорт, професійний спорт, комерційний спорт і т.д.*

В основному ці напрямки виникають як природна необхідність і відповідають природним запитам розвитку на певних етапах, особливо при створенні, становленні спортивної діяльності, як виду спорту. Надалі вони нікуди не зникають, а продовжують існувати і виконувати свої функції, набувають певних ознак, формалізуються.

Кожен з напрямків використовується для вирішення певних задач, має функціонувати і існувати в рамках певного понятійного апарату, через який визначається успішність і рівень його розвитку, оцінюється ефективність системи заходів. В рамках напрямків визначається рівень підготовки спортсменів, успішність спортивних досягнень, фіксація визначальних показників та результатів та інше. Тому, поділ на напрямки є, певною мірою вимушеним, щоб чітко досягати поставленої мети, як в загальному розвитку виду спорту, так і при вирішенні локальних задач.

Напрямки мають свої чітко визначені межі, вектори і домінанти розвитку. Тому, намагання поєднати в одному заході різні напрямки не завжди можливі без ефекту домінування одного з них над іншими. Баланс можливий при умові дуже продуманої та ретельної підготовки.

Саме тому, керівні органи мають перед постановкою певної задачі чітко визначати-до якого саме напрямку вона відноситься, щоб уникнути системної невизначеності при виборі відповідних і властивих саме цьому напрямку методів, інструментів, способів реалізації і організаційних форм; забезпечити

зворотній зв'язок, наприклад у вигляді оцінки досягнутих результатів. А ще, щоб уникати дій, в яких присутня одночасна комбінація кількох напрямків, що безперечно ускладнить завдання. А при визначенні на користь комбінації напрямків в одному заході або одній дії-приймати рішення свідомо, розраховуючі на підвищену складність завдання.

1.2. Для спортивного туризму в рамках федерації на сучасному етапі актуальними, характерними і домінуючими є два напрямки - *масовий (загальнодоступний) спорт* і *спорт високих спортивних досягнень*.

Ці напрямки на сьогодні визначають майже цілком і повному обсязі стан розвитку спортивного туризму, домінують в рамках федерації. Саме через них можна розглядати спортивну діяльність федерації для пояснення більшості процесів в ній.

Напрямку *комерційного спорту* в спортивному туризмі, як власне спорту як такого, нема. Але існують послуги спортивного туризму у вигляді послуг спортивно-сервісного характеру при подоланні певних маршрутів, діяльності спортивно-туристських таборів, прокату спортивного інвентаря, тощо. Тобто у вигляді забезпечення комерційного супроводу спортивної діяльності.

В спортивному туризмі, як і в інших видах спорту, *спорт високих спортивних досягнень* і *масовий (загальнодоступний) спорт* мають певні відмінні ознаки, якими вони принципово відрізняються один від одного. При спрямуванні і плануванні діяльності необхідно свідомо визначати, до якого напрямку відноситься як сама дія, захід, так і спрогнозований необхідний результат, а вже потім направляти на його досягнення організаційні, матеріальні, фінансові, інформаційні, освітні зусилля. Виходячі саме з ознак напрямків спорту і на їх базі формуються підходи до планування і організації спортивних процесів, змагань, оцінки виступів спортсменів, їх підготовки, надаються оцінки успішності.

Щоб чітко визначати межі, де починається і де завершується кожен з напрямків необхідно визначити сутність кожного з них, ознаки.

1.3. При задіяні в одному заході як напрямків в чистому вигляді, так і декількох межевих, комбінованих їх форм, треба мати на увазі, що задіяння інструментів розвитку в кожному напрямку в чистому вигляді веде до чітко передбачених результатів, а при комбінованих-непередбачуваність наслідків зростає.

Комбінація в одному заході або дії різних напрямків ускладнює процеси підготовки і проведення, бо визначені обмеження напрямків та їх різна спрямованість в рамках одного заходу безумовно призводять до ускладнень.

При комбінованій, мішаній формі напрямків не досягається комбінований результат, ми не отримуємо синергетичного ефекту. І хоч захід один-а от результати при його проведенні для кожного напрямку свої. Тому, як правило, в результаті різності в спрямуванні векторів зусиль при реалізації заходу в якому поєднані різні напрямки, отримуємо ускладнення організації заходів, високі за витратами і складні для сполучання умови проведення.

Тому, при комбінації в одному заході різних напрямків, необхідно визначити співвідношення важливості кожного з напрямків і ступінь

домінантності в заході. Бажано, щоб в одному заході або дії домінував один з напрямків, а інший виконував супутню роль. Це спростить і полегшить виконання завдання. Тому при необхідності виконання завдання за двома напрямками одночасно бажано розносити їх порізних заходах і діях.

2.Про вплив ознак, які визначають напрямки спорту на процеси, оцінки успішності діяльності, результатів участі в змаганнях і заходах.

2.1.Оскільки, основа структурної побудови системи напрямків федерації складається з *масовго (загально доступного) напрямку та спорту високих спортивних досягнень*, зупинимось на певних визначеннях, критеріях оцінки для них та їх особливостях.

Однією з основних і саме визначальною відмінністю *масового напрямку в спорті* від *направку спорту високих спортивних досягнень*, є *мотиваційна домінанта учасників* спортивного і змагального процесів. Саме та, яка спонукає спортсменів до участі в змаганнях, спортивних походах, загальних спортивних заходах, визначає характер і спрямованість підготовки та є базовою при оцінці успішності.

Так, в *спорті високих спортивних досягнень* домінантним є ***досягнення певних конкурентних показників*** .

Відповідно,основною домінантною мотиваційною причиною для участі спортсменів в змаганнях є спрямування:

- на посідання певного місця на змаганнях;
- на видатне спортивне досягнення , або встановлення рекорду;
- виконання певного спортивного розряду або звання.

Досягнення конкурентних показників є домінантною причиною участі в змаганнях, основною метою, яка визначає мету та зміст мотивації для участі в змаганнях, визначає спрямування підготовчого та тренувального процесів. Спортсмен виходить на старт і приймає участь в змаганні заради реалізації домінантних очікувань-досягнення визначених конкурентних показників.

Саме за досягненням основної мети проводиться оцінка успішності виступу на змаганнях спортсмена, проведеної підготовки до змагань, вірного обраного наповнення навчального та тренувального процесу.

В *спорті високих спортивних досягнень* самі змагання мають відповідати певним жорстким нормативно визначеним вимогам. Серед яких -дотримання і відповідність змагальних процесів правилам, загальна доступність змагань, унормованість арбітражного обслуговування, офіційність.Не можливо отримати відповідну позитивну оцінку виступу на змаганнях , які не відповідають всім нормативно визначеним для їх рівня вимогам.

Вимоги до офіційних змагань в *спорті високих спортивних досягнень* :

- наявність змагань в офіційному державному календарі певних територій;
- дотримання нормативно визначених вимог що до організацій, які проводять змагання певного спортивного рівня;

-наявність офіційного регламенту проведення змагань, дотримання нормативно визначеного порядку підготовки, організації і проведення змагань, наявність офіційного регламенту проведення змагань;

-дотримання правил для певного виду спорту при проведенні змагань;

-дотримання при проведенні змагань певних нормативно визначених процедур, відповідності заявленому рівню змагань складності дистанцій, допуску учасників відповідної кваліфікації, дотримання розрядних і статусних вимог до учасників і арбітрів при заявленому рівні змагань;

-арбітраж відповідного рівня ;

Все перелічене має забезпечити певний рівень конкурентної спортивної боротьби на змаганнях і об'єктивність визначених результатів.

2.2. *Масовий напрямок* спортивного туризму відрізняється змістом мотиваційної домінанти учасників змагань. Вона має чітку спрямованість на власне *участь в змагальному процесі*.

Саме участь в змаганнях є тією головною домінантною метою, яку досягає спортсмен в *масовому напрямку*.

Це ні в якому разі не відміння змагальності спортивного процесу і можливість фіксації певного спортивного рівня за результатами зафіксованими на змаганнях - посідання певного місця , виконання певних спортивних розрядів, які на спортивному сленгу називаються “масовими” - це юнацькі розряди; третій і другий “дорослі “ розряди.

Успішність участі в змаганнях спортсмена визначається ступінню виконання *домінантної вимоги*, проводиться за фактом *участі в змаганнях та отримання певного офіційного результату*.

В окремих випадках успішним можна вважати сам вихід на старт змагань і при не отриманні офіційного результату, хоча б демонстрації рівня певних спортивних навичок учасника в умовах змагань.

Від особливостей *домінантних вимог* учасників, набувають певних форм вимоги до змісту і оцінці змагань *масового напрямку*. Вони мають бути спрямовані на вирішення в основних потреб учасників, зацікавлених в масовій формі їх проведення. Успішними можна вважати змагання на яких учасники отримали шанс досягти поставленої мети, реалізували власні очікування від участі в змаганнях, які справились, а домінантні вимоги були реалізовані.

Успішність при оцінці проведення масових змагань для організаторів змагань має ще і кількісний вимір , який проводиться за кількістю учасників змагань.

Для успішного вирішення завдань для змагань *масового напрямку* є порядок організації, підготовки і проведення змагань, структура дистанцій, яка має відповідати вимогам до рівня загальної спортивної підготовки учасників при всій її різноманітності, а також кваліфікації, статі, віку учасників і таке інше.

При цьому треба мати на увазі, що виконання спортивних розрядів у масових змаганнях стає можливим тільки за дотримання умов офіційності змагань, повного дотримання правил змагань зі спортивного туризму, включення змагань в офіційні територіальні спортивні календарі, відповідного

рівня арбітражного забезпечення, наявності регламенту проведення змагань і таке інше.

Масові змагання, які не відповідають вимогам до офіційних змагань, хоч і вирішують основну спрямованість масових змагань і заходів, але повністю виключають можливість виконання спортивних розрядів, звань, визнання чемпіонства, встановлення і фіксації певних спортивних досягнень, показників і т.д. Навіть, якщо самі дистанції є надскладними і потребують не аби якого рівня спортивної готовності учасників.

Змагання масового напрямку можуть як неофіційні проводитись в складі масових заходів спортивного спрямування (зльотів, фестивалів, змагань по завершенню навчального періоду і таке інше). А також в спрощеній формі.

Однією з організаційних форм масових змагань є комерційні змагання. За формою вони можуть відповідати спортивним, але при не відповідності вимогам до офіційних змагань, вважаються просто масовими і не дають можливості учасникам можливості виконання спортивних розрядів.

2.3. Особливим різновидом *масового напрямку* спортивного туризму є проведення масових заходів спортивного туризму поза змагального спрямування. В основному це заходи, які носять характер інформаційного, поляризаційного, комунікаційного, агітаційного, пропагандного спрямування і є продуктом, який відповідає потребами розвитку певної субкультури, яка супроводжує спротивно-туристську діяльність. Так, організаційні структури федерації, учасники спортивно-туристського руху потребують існування певного поза змагального простору, як такого. Бо спортивний туризм давно вийшов за межі виключно спортивного явища та несе в собі певний набір супутніх функцій, таких як інформаційна, патріотична, комерційна, учбова, просвітня, виховна, творча, військова прикладна та інші.

Серед учасників спортивно-туристського руху є безліч творчих особистостей, таких як художники, письменники, поети, пісняри, фотографи, режисери кіно, блогери і мережеві активісти, надавачі туристичних послуг, розробники туристичного комерційного продукту, тощо. Безліч людей, які займаються технічною творчістю, які виготовляють спорядження, які ведуть успішну комерційну і освітню діяльність, в тому числі і в туристичній галузі, працюють в супутніх галузях. Вони включили спортивний туризм в стиль свого життя і в свої життєві цикли, через туризм вони реалізують свої творчі можливості, мають певний спортивний статус, своє коло спілкування однодумців. Для них туризм став певною формою організації свого вільного часу і посів відповідне місце серед інших способів само реалізації особистості.

Для цієї категорії в край важливим є набуття певної площадки для демонстрації своїх поза спортивних, комунікаційних, творчих і комерційних надбань та досягнень серед своїх побратимів по спорту. І федерація має прикласти певні зусилля для реалізації цього в спортивному середовищі. А тому потрібно і було б дуже корисно для розвитку федерації приділити увагу веденню конкурсної, виставкової, концертної, журналістської діяльності не тільки при веденні поточної роботи, а також в рамках масових змагань і заходів-фестивалів, зльотів, сполучаючи творчу і спортивну діяльність, поглиблюючи

комунікаційну складову з поза спортивною спільнотою через заходи масового характеру. Особливо в вищих навчальних закладах.

3.Про співвідношення в діяльності ФСТУ масового (загально доступного) напрямку і напрямку високих спортивних досягнень.

3.1.В діяльності федерації домінує спрямування на розвиток виключно напрямку *спорту високих спортивних досягнень*. Панує явна домінація методів, способів ведення справ і оцінки успішності одного з напрямків. Це має певні негативні наслідки, причиною яких є об'єктивні процеси непропорційного розподілення зусиль.

Головними з негативних наслідків є:

- різке скорочення кількості членів федерації;
- скорочення спортивного резерву;
- відсутність професійних тренерських кадрів;
- занедбаність інфраструктурного розвитку;
- скорочення охоптом спортивного туризму базових галузей і прошарків суспільства, тощо.

В національних змаганнях на чемпіонатах майже не зростає загальна кількість команд учасників. Ми “пульсуємо” в точці певної стабілізації показників. Стабілізація-яка з часом поступово переходить в деградацію з причин природної втрати спортсменів високого спортивного рівня, втратами активного прошарку практикуючих спортсменів з причин віку або зниження мотивації до підготовки і утримання високої спортивної форми, під тиском життєвих обставин, тощо.

Сталі тенденції в розвитку, які породжені вище вказаним, носять ознаки негативних, впливають як на іміджеву складову федерації, так і заважають успішності її розвитку.

Довгий час прикладення основних зусиль федерації відбувається з домінацією на користь напрямку *високих спортивних досягнень*. Цьому, зрозуміло, сприяло те, що міністерство молоді і спорту за основні показники брало саме показники спорту *високих спортивних досягнень*. Фінансування , хоч і не значне, теж виділялось в основному під заходи по розвитку календаря офіційних змагань.

Основна увага в регіонах мала подібне спрямування. Президенти обласних федерацій, якщо хотіли мати певний авторитет перед обласними структурами по управлінню спорту мали теж приймати спрямованість на *спорт високих спортивних досягнень*, використовуючи характерні для нього механізми дій і інструментарій в роботі, якщо хотіли мати їх підтримку і отримувати відповідну оцінку своєї діяльності.

При цьому:

- в координатах масового спорту мислили і діяли небагато людей;
- на досягнення показників масового напрямку спрямування ресурсів і організаційних зусиль у федерації майже не було;

-органами управління не підтримувалось в теоретично визначених пропорціях оптимальне співвідношення рівня розвитку напрямків необхідне для забезпечення пропорційного розвитку спортивного туризму.

Так федерація в своїй діяльності почала користуватись тільки напрямком з домінантою на *спорт високих спортивних досягнень*. Відповідно, успішність діяльності почала оцінюватись за критеріями цього напрямку.

І результати маємо, які відповідають загальним закономірностям розвитку в умовах тотальної домінації напрямку *високих спортивних досягнень*.

Так, система *спорту високих спортивних досягнень* сама по собі не веде до зростання загальних показників зростання і розширення, а напружена на тотальне підвищення майстерності спортсменів практиків. Вона не веде до кількісного зростання учасників, але, а може при певному поповненні кількісних втрат чисельності спортсменів підтримувати себе на певному рівні показників кількості, що є можливим тільки при наявності базових структур, які забезпечують приток спортсменів практиків з числа спортивного резерву.

Структурами, які в системі спорту забезпечують зростання спортивних резервів, через які поповнюються ряди практикуючих спортсменів, є спеціалізовані спортивні школи або спортивні секції і клуби, які спеціалізуються на певних видах спорту. У випадку ФСТУ це система гуртків міно освіти або при закладах позашкільної освіти дітей та юнацтва і т.д. , або секції і клуби спортивного туризму.

В свій час з незрозумілих причин керівні органи федерації отримали впевненості, що етап формування спортсмена — практика може проходити минаючи стадію масового напрямку спортивного туризму. І почали діяти відповідним чином, а точніше бездіяти в цьому напрямку (бо бездія-теж направлена діяльність). Так було знецінено важливіший напрямок і невід'ємну частину частину спортивного організму-*масовий (загально доступний) напрямок*. Так була недооцінена необхідність поступовості в темпах формування потреб і звичок по участі в змаганнях і тренуваннях, розширенні спортивного світогляду, закріпленні у свідомості рішення по включенню спортивного туризму в персональний життєвий цикл з виділенням ресурсів по силам, часу, матеріальним витратам. Спортсмен-практик без тривалої підготовки і швидко мав закріпити у своїй свідомості домінанту на досягнення високих спортивних результатів та визначетись з видом спортивного туризму, яким він мав займатись.

Таке ставлення не враховувало, що спортивний туризм — командний вид спорту, для масового напрямку характерними є колективні заняття, формування необхідних якостей має проходити в малих спортивних колективах, під керівництвом інструкторів, при сталій практиці участі в змаганнях, спортивних походах різної протяжності, освоєння системи регулярних тренувань, ознайомлення з багатьма видами спортивного туризму. За нормальних умов масовий етап до формування сталих спортивних домінант на рівні спортсменів-практиків має проходити 2-3 роки практичних занять. Саме за цей час набувається досвід, якого досить, щоб спортсмен міг визначитись , як він має займатись спортивним туризмом, свідомо обрати свій шлях в ньому. Потім

визначитись з колективом, секцією, тренером. Потім приступати до реалізації наміченої програми спортивного зростання. Тобто стати спортсменом-практиком.

Практика діяльності федерації з минанням *масового напрямку* показала свою не ефективність. Становлення спортсменів не доцільно проводити в умовах домінації *спорту високих спортивних досягнень*, в якій основою впливу є тільки такі інструменти, як календар офіційних змагань, участь в офіційних змаганнях, тренувальний процес налаштований на участь в офіційних змаганнях, та минати фазу *масового загально доступного спорту*. Не доцільно, щоб успішність оцінювалась тільки по зайнятому місцю, виконанню спортивних розрядів і звань.

Така модель може і працює, але стало, без розвитку. І якби не дитячі гуртки великої міносвітньої структури, то швидкість деградації була б стрімкішою і помітнішою.

Відчуття несвідомої стурбованості прийшло до керівних органів федерації всіх рівнів, коли почали об'єктивно оцінювати кількісний склад обласних осередків федерації, підкріплений членськими внесками. Стало в очевидь, що кількість спортсменів-практиків, які включили до свого життєвого циклу участь в спортивному туризмі є мізерною відносно потенційної їх кількості. А гуртківці великої міносвітньої структури взагалі не мають свідомого відношення до федерації і не виховуються в традиціях поваги до неї та усвідомлення її необхідності і ролі.

Не вимогливість керівних оргпнів ФСТУ себе, до обласних федерацій, до великої міносвітньої структури в розвитку *масового (загально доступного) напрямку* привела до того, що *масовий напрямок* у занепаді. А відповідно і всі ті показники, на розвиток і підтримання яких він впливає.

Що він є таке, для чого він існує, які наслідки його відсутності або занедбання для федерації, яким чином його розвивати, які критерії його розвитку- більшість з представників керівних органів федерації всіх рівнів або не мають уявлення, або не зважають на те, що знають. Що є більшим злом-не ясно. І це породжує ще одну велику проблему. Їх треба навчити. Це на першому етапі. А на другому-переконати в необхідності запроваджувати теорію на практиці. Що збільшує лаг по часу у випадку, якщо федерація вирішить цим займатись. Бо навчити-суто організаційне питання, а от надати вольового поштовху на проведення сумлінної діяльності є завданням керівників ФСТУ і є чи основною проблемою федерації.

Щоб усунути дизпропорцію в рівнях розвитку напрямків, зусиль по розвитку *масового напрямку* “через неможу”, застосування не ординарних форм діяльності вже **не уникнути**. Через недостатній розвиток *масового напрямку* федерація на шляху до деградації. Кількість її членів далека від оптимальної. Кількість спортсменів-практиків починає скорочуватись. Обласні календарі деградують. Спортивні резерви в мінімально необхідному обсязі брати ніде.

Збільшення кількості спортсменів-практиків, членів федерації, секцій і клубів є можливим тільки при створенні в рамках федерації національної системи з пришвидченим розвитком масового напрямку спортивного туризму.

3.2. Розглянемо інструментарій масового напрямку спортивного туризму. Як змінити в певний бік необхідні показники? Які заходи, організаційні форми, інфраструктурні об'єкти на що впливають? В який бік зміняться певні показники розвитку при проведенні певних дій і запровадженні інструментарію *масового напрямку*?

3.2.1. Масовий напрямок є базовим. Він продукує спортивні резерви. Спротивні резерви-це сукупність спортсменів практиків спортивного туризму, тобто тих, в кого є сталі звички, навички та мотивація до занять спортивним туризмом, хто має мотивацію до участі в змаганнях певного виду туризму і спортивного напрямку, хто включив спортивний туризм до стилю свого життя і відповідно виділяє на нього ресурси матеріальні, часові, силові і т.д.

3.2.2. Як правило до стану спортсмена-практика початківець доводиться спрямованими заняттями в спортивних колективах за два чи три роки. В цей період як правило проводиться цикл навчання і тренування, участь в змаганнях підвищеного рівня частоти і інтенсивності та визначається цикл як курс початкової підготовки. При цьому, планування і зміст підготовки не визначається спортсменом, а проводиться за рішенням лідера спортивного колективу. По завершенню визначеного лідером циклу початкової підготовки, спортсмену надається право самостійно далі обирати собі свій шлях в спортивному туризмі, визначатись зі спеціалізацією по видам спортивного туризму, обсягам часу, зусиль, які він хоче приділяти цьому спорту в своєму життєвому циклі, виборі тренера, секції клубу. Подальше спортивне зростання має переходити в площину його персонального планування.

3.2.3. Над важливим є персона лідера спортивного колективу, який є відповідальним не тільки за формування спортивних якостей, а відповідного світогляду, оцінки, сприйняття, зворотнього зв'язку, формування мрій, цілей, демонстрацією на власному прикладі способу включення спортивного туризму до власного життєвого циклу.

3.2.4. Ефективне проходження підготовки початківця поза спортивним колективом не є характерною для спортивного туризму, як масового виду спорту. Хоча є виключення, як правило, родинного походження, коли мотивація до участі формується самим сімейним укладом.

Можна стверджувати, що не буває масового напрямку спортивного туризму без малого спортивного колективу. Тому кількість малих спортивних колективів -секцій, клубів, гуртків в масовому напрямку є основним показником рівня розвитку масового напрямку на певній території. Відсутність їх свідчить про відсутність масового напрямку як такого, а також системи по його розвитку в даному спортивному середовищі.

3.2.5. Малі спортивні колективи мають свої особливості створення в спортивному туризмі. Мова йде про аматорські секції і клуби спортивного туризму поза бюджетної сфери забезпечення. Адміністративні важилі в них не діють. Бюрократизація при їх створенні замінюється власним авторитетом і лідерськими якостями персон лідерів. Тому, якщо людина має і застосовує лідерські якості-вона може бути потенціальним лідером для створення малого спортивного колективу.

Малі спортивні колективи є основною формою масового напрямку. А без лідера не можна створити малий спортивний колектив. Секцію. Клуб.

3.2.6. Тому з цією категорією спортсменів, а саме лідерами федерація має визначитись. Процес виявлення лідерів має бути визнаним, унормованим. Мають бути визначені критерії практичного підтвердження відповідності персон ознакам лідера .

Мають бути визначені певні уповноважені відповідальні члени федерації, які проводять експертизу і виносять питання для затвердження права лідера на створення власного малого спортивного колективу в системі федерації. За лідером мають федерацією бути закріплені члени малого спортивного колективу. Всі спортсмени-початківці мають проходити або через секції і клуби, або через гуртки бюджетної сфери. Перехід з одного малого спортивного колективу до іншого має проводитись на добровільній основі за заявою початківця, але при погодженні з лідером.

Школам спортивного туризму бажано передати функції надавати певні освітні послуги лідерам і кваліфікувати їх, як інструкторів. Початкову спортивну підготовку з осередків федерації нормативно зняти і передати в малі спортивні колективи.

ФСТУ та Обласним федераціям бажано створити національний реєстр малих спортивних колективів і лідерів малих спортивних колективів. В разі відсутності у лідера малого спортивного колективу він позбавляється звання лідера малого спортивного колективу. Всі члени малого спортивного колективу мають бути членами ФСТУ. Кількість членів малого спортивного колективу-секції клубу визначається по сплаченим внескам.

3.2.7. В діяльності малих спортивних колективів секцій і клубів крім лідера малого спортивного колективу можуть бути лідери за напрямками діяльності-а саме керівники походів, інструктори, організатори-управлінці. Але це буде характерним для секцій і клубів, які діють одночасно в обох напрямках -масовому і спортивному.

4.Окремі особливості масового напрямку та його структурний поділ.

4.1.Масовий напрямок поділяється на декілька етапів. Зоню дії масового напрямку є часовий відрізок на початковому рівні спортивного становлення спортсменів, відрізок на фінальному завершальному етапі спортивної кар'єри спортсменів, відрізок основної спортивної діяльності спортсменів, мотивація яких до занять спортивним туризмом не розповсюджується за межі масового напрямку.

Між масовим і завершальним етапами спортивної кар'єри стоїть етап спортивних досягнень. Тобто, масовий напрямок спорту діє як певна “площадка” на етапі для старту в спорт високих спортивних досягнень і на етапі при виході з нього. Між стартовим і фінішним етапом є певне “плато” для спортсменів, які не здійснили перехід в спорт високих спортивних досягнень.

4.2.Таким чином, відповідно до п.3.2.1.на початковому етапі на “площадку” масового спорту приходять як правило молоді люди без досвіду (як

життєвого, так і спортивного). І тут основним завданням масового спорту є надання їм імпульсу і засвоєння змістів, які б спонукали їх до занять спортивним туризмом.

Саме на цьому етапі проходить формування туриста-спортсмена, його свідомого вибору спортивного туризму як спорту, формування спрямованості та спеціалізації по видах спортивного туризму, бажань, мрій, постановка цілей, вибір засобів їх досягнення.

А ще-свідоме визначення з головним особливим питанням- виділення певного місця в своєму життєвому просторі, життєвих циклах, домінантністю що до занять спортом і спортивним туризмом зокрема, перед іншими видами життєвої активності.

4.3.Однак масовий напрямок не обмежується аудиторією спортсменів-початківців.

По завершенні активної кар'єри з “площадки” *спорту високих спортивних досягнень* на “площадку” *масового спорту* заходять спортсмени, які завершили свою високу спортивну активність. Як правило, вони мають високі спортивні звання, досягнення, досвід, сформований світогляд, володіють багатьма секретами спортивної підготовки. Для них масовий спорт це засіб продовжити звичний спосіб свого життя з відведенням певного місця в ньому спортивному туризму. І тут є на вибір дві можливості — або вони продовжують змагаються в рамках ветеранських змагань, або акцентуються на заходах. За власним вибором та як дозволяє їм їх вік, стан здоров'я, мотиваційні домінанти для участі в спортивних заходах.

4.4.Великою помилкою організаторів змагань для ветеранів є неправильне перенесення форм *спорту високих спортивних досягнень* в *масовий спорт*. Розповсюдженим є намагання домінантним на змаганнях ветеранів зробити змагальний компонент і провести його через ідею масових змагань. Місце, результат, розряд і т.д. , намагання розбивки на вікові групи з метою посилення спортивної конкуренції. Розбивка на вікові групи може мати місце , але це треба робити з урахуванням не тільки вікових, але і кваліфікаційних вихідних показників для спортсменів і з метою відзначення рівня участі (а не результату) на дистанціях посильних для відповідного віку і стану спортсменів.

Успішність змагань ветеранів в масовому напрямку має визначатись в першу чергу за домінантою “участі в змаганні”, а місце, результат, розряд мають бути похідними та можуть мати місце при належному рівні дотримання вимог що до офіційності змагань. Успішність змагань при їх плануванні і проведенні мають визначатись за критеріями, як до масових змагань (дивитись п.2.2.).

4.5.При використанні форм масового напрямку у вигляді не змагальних форм, а саме заходів не змагального характеру, походів вихідного дня, походів без спортивної мети і тому подібне -вони мають практикуватись на рівні регіонів у вигляді фестивалів, зльотів, на рівні колективів -секцій, клубів на рівні походів вихідного дня, одноденних і багатоденних походів. При цьому, ветерані мають сталий досвід проведення подібного роду занять і не потребують додаткової регламентації. Підтримка на регіональному рівні важлива з комунікаційної, інформаційної, координаційної точок зору.

4.6. Є частина спортсменів, які в своєму спортивному розвитку не приділили спортивному туризму як спорту високих спортивних досягнень чільного місця в своїх життєвих циклах, обмежили персональні часові і матеріальні ресурси на заняття ним, але поставили його на місце способу змістового заповнення вільного часу. Для них масовий етап в заняттях спортивним туризмом є основним. Їх присутність на “площадці” масового напрямку є довгостроковим. А тому вони можуть в залежності від власних спрямувань приєднуватись або до початківської, або до ветеранської групи.

4.7. В рамках масового напрямку природним є планування та проведення масових змагань і заходів для всіх груп учасників масового напрямку, присутніх на “площадці” масового напрямку. Спільних змагань і заходів, на яких об'єднуються дві-три групи, а саме груп-початківців, ветеранів, спортсменів спрямованих на активність у масовому напрямку на постійній основі.

5. Роль системи змагань у функціонуванні масового напрямку.

5.1. Не можна розглядати масовий напрямок виключно як сукупність діяльності малих спортивних колективів. Створення малих спортивних колективів не вирішує повною мірою завдання повноцінного розвитку масового напрямку. Не можна вважати за норму участь початківців тільки в учбово-тренувальному процесі без набуття змагальної практики. Спортивна діяльність без змагань втрачає цінність.

5.2. Які характеристики повинна мати змагальна діяльність для успішності проведення підготовки спортсменів-початківців в секціях і клубах? До неї можна висувати такі вимоги:

- підвищена регулярність стартів;
- забезпечення конкурентного середовища за рахунок достатньої кількості колективів і спортсменів для створення спортивної конкуренції між ними;
- доступність змагань, яка направлена на мінімізацію витрат матеріальних, витрат по часу на доставку до місця змагань;
- забезпеченість прокатним спорядженням;

5.3. Виходячи з того, що не може малий спортивний колектив забезпечити нормальний процес підготовки спортсменів-початківців самостійно. Для забезпечення ефективності підготовки потрібна система змагань, яка відповідає певним вище названим вимогам.

Такий календар можуть забезпечити на певній території тільки структурні підрозділи які стоять над секціями і клубами і в задачу яких входять координація діяльності секцій і клубів і створення умов для проведення ефективного спортивного процесу. Без активної участі обласних осередків федерації масовий напрямок не може розвиватись. Бо саме календар масових змагань, його організація і проведення має забезпечуватись обласними осередками, національною федерацією спортивного туризму. А, оскільки масовий напрямок це проблема виключно федерації як основного зацікавленого суб'єкта по розвитку масового напрямку, то і календар має формуватись саме

національною федерацією за участю і відповідальністю за його виконання її обласними осередками.

А це означає, що критерії оцінки зусиль по розвитку масового напрямку обласними осередками можуть бути визначені як такі:

- Наявність календаря масових змагань;
- Кількість малих спортивних колективів загальна;
- Порівняння кількості малих спортивних колективів на поточний і в попередній період.

Якщо нема календаря, то створені всі умови для занепаду масового напрямку.

Якщо кількість малих спортивних колективів учасників змагань календаря масових спортивних змагань не достатня для створення нормального конкурентного середовища, то процес розвитку масового напрямку не є стійким і ефективним.

Якщо кількість малих спортивних колективів не зростає, або знижується, то обласна федерація не проводила достатньої роботи з лідерами, (занепад відбору, підготовки, мотивації), серед директорату, ректорату, в учбових закладах, в колективах, з групами населення.

По критеріях одразу буде видно як можна оцінювати діяльність певного осередка федерації по розвитку масового напрямку.

5.4. Якщо розглянути питання співвідношення розвитку масового напрямку в територіальному розрізі, які форми мають розвиватись на національному рівні, що регіонально, що на рівні малих колективів-секцій, гуртків, клубів спортивного туризму в рамках федерації, то маємо наступне.

Доцільно те, що потребує координації і організації на національному рівні віднести до рівня ФСТУ. Це рівень національних програм, змагань і заходів національного рівня, галузевих програм і таке інше.

Календарі масових змагань між малими колективами-секціями, гуртками, клубами мають бути в зоні відповідальності обласних структур федерації або регіональних утворень.

При цьому під регіональними утвореннями маються на увазі над обласні регіональні об'єднання, визначені ФСТУ за певними ознаками, які діють в режимі самозабезпечення при виконанні поставлених задач, координуються і контролюються ФСТУ, яка проводить оцінку їх діяльності.

Так, наприклад, регіони в яких відсутня достатня критична маса малих колективів для запровадження ефективного регіонального календаря масових змагань можуть бути об'єднані в регіональне утворення з метою набуття такої маси та зниження організаційного і матеріального тиску на обласні структури федерації при проведенні календаря.

6. Особливості міжрегіональних об'єднань

***федерації для забезпечення проведення
змагань регіональних календарів масового напрямку.***

6.1. Створення міжрегіональних утворень має бути виключно в зоні відповідальності ФСТУ, яка визначає які обласні федерації туди входять, затверджує календарі масових змагань регіональних утворень, регламенти їх проведення, призначає головні судівські колегії, інспекторів змагань, відповідальні за проведення територіальні осередки.

Створення регіонального утворення для проведення регіонального календаря масових змагань має вирішити основні наріжні проблеми:

- по доступності масових змагань і заходів, а саме територіальну, фінансову, часову доступність для учасників з метою мінімізації часових і матеріальних витрат на участь в змаганнях;

- другу по набуттю критичної або оптимальної кількості учасників.

6.2. Змагання, особливо для стартової групи учасників масового напрямку мають проводитись з підвищеною регулярністю, але не менше двох разів на рік, а також мати загально визначену спрямованість, що забезпечується політикою обласних федерацій при плануванні і проведенні календаря. Ті самі вимоги мають місце при проведенні календаря обласною федерацією, у випадку, коли вона самодостатньою для формування календаря масових змагань.

6.3. Малі колективи секції, гуртки, клуби основне навантаження мають:

- у вигляді проведення регулярного підготовчого тренувального процесу;
- забезпечення участі малих колективів в регіональному календарі масових спортивних заходів;

- проведенні малих не змагальних форм спортивних заходів-походів вихідного дня, багатоденних походів.

6.4. Особливо доцільною і корисною форма проведення календарів масових змагань регіональними утвореннями може бути для розвитку масового напрямку спортивного туризму у системі вищих навчальних закладів та студентського туризму.

Перевагами її запровадження буде:

- гарантоване запровадження по всій території країни єдиної системи регіональних змагань при створенні критичної маси малих колективів для участі в них, з дотриманням оптимальних вимог що до забезпечення максимальної їх доступності;

- контроль з боку ФСТУ за створенням, проведенням календаря;

- контроль з боку ФСТУ за процесом створення і активності малих колективів у вищих навчальних закладах і в студентському середовищі;
- здійснення координації по всій території держави в вищих навчальних закладах і в студентському середовищі змагальної діяльності масового напрямку студентського туризму, що забезпечує швидке зростання кількісного складу членів федерації;

- для обласних федерацій-зниження організаційно-матеріального тиску при проведенні масових змагань і спроможності сконцентруватись на забезпеченні участі малих колективів в заходах календаря.

6.5. Саме студентський спортивний туризм може бути локомотивом масового (загально доступного) напрямку. Саме середовище студентів є сприятливою аудиторією для розвитку масового напрямку. А після створення і укріплення секцій і клубів може стати осередками підготовки спортивних резервів. За час навчання в вищому навчальному закладі молодь має бути ознайомлена зі спортивним туризмом, мати мотивацію для включення заняття ним в своєму життєвому циклі, ознайомитись з федерацією, як організацією яка є провідною в розвитку цього виду спорту, набути мотивацію для регулярних занять в напрямку високих спортивних досягнень.

Можливо буде помилкою розглядати на даному етапі розвиток студентського туризму у відриві від загального розвитку масового напрямку спортивного туризму. Процеси розвитку мають йти паралельно, координуватись між собою, мати спільний простір через національний календар масових заходів. Бо саме національний календар масових заходів зможе забезпечити на стартовому етапі при організації на міжрегіональному (зональному) принципі проведення гарантоване дотримання вимог по доступності та створенню відповідного рівня конкурентності середовища, контролю за успішністю проведення з боку ФСТУ. З виходом один раз в декілька років на рівень національних масових змагань.

6.6. Цільова аудиторія студентів найбільш доступна з точки зору можливості створення секцій і клубів. На цьому рівні може бути організована суттєва допомога обласним осередкам з боку ФСТУ. Отримавши досвід процесів створення обласні федерації можуть далі поширити його на інші категорії населення і займатись розвитком всіх категорій паралельно.

7. Деякі проблемні питання розвитку масового напрямку.

7.1. На сьогодні практично відсутнє фінансування масових заходів, що не сприяє розвитку цього напрямку.

Нема також відповідного заохочення активістів, лідерів, які б могли організовувати і проводити подібні заходи.

Це фактично гальмує розвиток спортивного туризму загалом, бо не розвиваються його емоційна, духовна, творча сторони, саме ті, які відповідальні за формування певного світогляду, які формують мрії, які впливають на постановку певних цілей і досягнень.

В свій час саме масовий напрямок спортивного туризму дав небувалий його розвиток, в тому числі, як *спорту вищих спортивних досягнень*. Бо персональна участь в спортивному процесі є головною особливістю спортивного туризму. Реалізація персональних очікувань від мандрів, набуття власного досвіду в подоланні перешкод, емоційна складова від підкорення вершин, проходження перевалів, сплавів, порогів стає основою мотивації до спортивної туристської діяльності. Саме це і дає на початковому етапі масовий рівень спортивного туризму, який обійти не можливо при набутті високих спортивних досягнень.

7.2. Треба відзначити, що виконання задачі по збільшенню чисельності членів федерації не може бути успішним без сталого системного розвитку масового напрямку.

Зацикленість виключно на спортивних календарях та високих спортивних розрядах — шлях до деградації діяльності федерації.

Однак, можна констатувати, що практично всі обласні структурні підрозділи федерації з малою їх чисельністю в своїй діяльності не проводять активних дій по роботі з масовим напрямком, не приділяють достатньо уваги створенню секцій і клубів, сталого розвитку системи масових доступних змагань і заходів для клубів і секцій.

Мала чисельність таких федерацій в більшому є результатом недостатнього рівня розвитку масового напрямку. Якщо масовий напрямок не стає пріоритетом в діяльності обласної федерації, то це через певний час веде спочатку до зменшення кількості її членів, а потім і деградації в царині *спорту високих спортивних досягнень*. В кращому випадку стабільність чисельності може протриматись протягом активної діяльності одного спортивного покоління, що складає приблизно 6 років. За цим незворотно буде спад.

7.3. Тим же шляхом на сьогодні іде гуртковий напрямок по роботі зі школярами.

За орієнтир він взяв сьогодні не модель *масового напрямку* та виховання домінантної мотиваційної складові своїх гуртківців до участі спортивному процесі, а модель розвитку *спорту високих спортивних досягнень*, де домінують місця і розряди як головний мотиватор до ведення і оцінки успішності спортивної діяльності.

Як результат на виході ми маємо спортсменів-майже майстрів спорту або тих спортсменів, хто націлений викладати в майбутньому у подібних гуртках або маючи їх як супутню до основної, педагогічну діяльність. Спортсменів-які сформували своє відношення до спортивного туризму як до певного предмету, який їм викладали і про який можна забути після завершення навчального процесу, в якому вони в період навчання досягли певних успіхів, але процесу, який не включений до їх власного загального життєвого циклу.

Мотивація до занять спортивним туризмом, якщо нема педагогічного тиску у гуртківців практично припиняється після припинення навчального процесу в школі. **Сам процес був приємним, але не став необхідним в життєвому циклі.**

Саме тому спортивні клуби і секції студентської молоді, дорослих не мають чисельного поповнення від гуртківців шкільного туризму, а від цього нема і лідерів не педагогів, які були б виховані в традиціях федерації, а не дусі задовільнення потреб організації освіти.

7.4. Все, про що йшлося можна тільки констатувати, без намагання рекомендувати, що з цим робити. Бо виховано не одне покоління замкнутого співтовариства керівників шкільного гурткового напрямку, які професійно реалізують спортивні процеси в педагогічній практиці і які явно почали домінувати в організації практичної спортивно-організаційної діяльності федерації.

7.5. Тому, при недооцінці масового напрямку при організації роботи гуртків відповідно, педагоги, які інфільтрувались в еліти федерації в межах федерації не будуть приділяти масовому напрямку відповідної уваги, бо не мають практики його розвитку і розуміння його місця в діяльності федерації.

8. Масовий напрямок - як ключ до кількісного зростання федерації.

8.1. Якщо федерації необхідно розширювати свій загальний вплив в спортивному товаристві України, в тому числі через кількість членів федерації-це стане можливим тільки при нарощуванні зусиль саме в масовому напрямку. Розвиток спираючись тільки на *спорт вищих спортивних досягнень* не привів до реального зростання чисельності членів федерації.

8.2. Успіх розвитку масового напрямку базуються на кількох принципах організації діяльності:

- доступність для учасників (як територіальна , так і фінансова) і регулярність масових спортивних змагань і заходів ;
- наявність лідерів, які навчені організаційним методам і практиці ведення тренувально -змагального процесу;
- наявність низових організаційних структур (першої ланки), в рамках яких лідери проводять свою діяльність , таких як секції і клуби спортивного туризму;
- наявність організаційних структур по навчанню і практичній підготовці лідерів, таких як школи підготовки лідерів на обласному, регіональному, національному рівні, в тому числі спеціалізовані табори по напрямкам підготовки.

8.3. Будь яка модель успішного розвитку спортивного туризму на початковому етапі вимагає пройти через масовий напрямок, його змагання і заходи, виявити зацікавлену аудиторію в суспільстві, надати їй мотивуючу інформацію, залучити до активної участі в масових процесах, навчити способам ведення спортивної туристської діяльності, заходам по вдосконаленню майстерності, мотивувати до включення спортивних процесів до способу життя

Надалі через систему масових змагань і підготовки мотивувати до вдосконалення спортивних навичок і можливостей реалізації різного роду очікувань по здійсненню мандрівок через засоби, які надає спортивний туризм .

8.4. Над важливим на цьому етапі є регулярність, систематичність і системність, яку мають забезпечити календарі масових змагань і заходів а територіальному рівні. Особливістю є також фактор масовості, коли учасника оточують достатньо чисельне коло однодумців, в якому налагоджуються чисельні комунікаційні зв'язки, проходить інтенсивний обмін інформацією. Саме тому на масових заходах і змаганнях має передбачатись мінімально достатня кількість секцій і клубів спортивного туризму, учасників. Саме від їх кількості залежить рівень мотивації учасників, бо найбільш широко задовольняються потреби в інформаційному забезпеченню спортивного процесу, порівнювальні реакції , які потім переходять в конкуренту площину

мету участі в спортивних процесах. Саме достатня комунікаційна активність та конкурентне середовище формує надважливу мотиваційну складову.

8.5. Координаційна і організаційна функція системи масових змагань лягає на територіальні органи федерації, які для секцій і клубів мають створити територіальні системи змагань і заходів, погодивши їх з лідерами секцій і клубів.

Для цього мають бути залучені резерви і кадри *спорту вищих спортивних досягнень*, його матеріальна база, яка може бути реалізована на основі оренди спортивного інвентаря, спорядження. А змагання організовані з урахуванням матеріальних можливостей учасників. Або учасники мають своє-або беруть в оренду на змагання. Саме тут, в системі створення пунктів прокату спортивного туристського спорядження є певна ніша для розвитку комерційного забезпечення спортивних процесів. Є система масових змагань-буде необхідним прокат або оренда, нема — не буде. Бо саме на початковому етапі учасники визначаються, яке саме спорядження їм потрібне і чим саме вони хочуть займатись, що саме їм необхідно мати і забезпечувати.

8.6. Високий рівень схильності до комерційної успішності мають саме масові змагання. Особливо при високому рівні мотивованості учасників, коли учасники самі будуть покривати певні витрати на них. Показник готовності витратитись на масові змагання і заходи є основним по визначенню рівня вмотивованості цільової аудиторії, фактичної демонстрації готовності до включення спортивного туризму у персональний життєвий цикл. Територіальним структурам треба мати уявлення про поріг вмотивованості учасників, вище якого співвідношення матеріальних можливостей, які залежать в основному від рівня зацікавленості учасників, будуть впливати на рішення по участі в спортивних процесах.

Тому обов'язково витрати на проведення системи змагань і заходів мають нести і інші зацікавлені сторони в їх проведенні. Це можуть бути як комерційні структури, які реалізують спортивне спорядження, проводять практичну комерційну діяльність по організації подорожей, навчають певних навичок, структури офіційної територіальної влади, тощо.

8.7. Але на шляху до комерціалізації маємо певний негативний досвід. Так деякі клуби почали замінювати масовий напрямок веденням певної комерційної діяльності квазі спортивного штибу. Це почало перетворювати процес формування спортивного напрямку в певний споживацький, а в якості маркетингової фішки взяті форми псевдо спотивні, тобто подібні до спортивних, але не спортивні. Інтерес до сформованих секцією, клубом форм при відпрацьованих методах в спортивному туризмі привів до появи квазі-спортивного напрямку. Його головною особливістю стало заміна створення цільової споживацької аудиторії не на основі формування спортивної мотивації з переходом від *масового напрямку* до *спорту високих спортивних досягнень*, а як до певного процесу, який можна надавати у вигляді послуги за певну оплату, але без виконання надзадачі по фіналізації цього процесу в якості потреби до введення спорту в життєвий цикл, як певну потребу і способу досягнення певних спортивних успіхів. Тобто, фіналізація відбувається по

факту отримання послуги , тобто участі в квазі- спортивному заході. Подібний маркетинговий підхід фактично вихолостив як суть власне спортивний процес, формування самостійного практикуючого спортсмена-практика, замінивши його на споживача певного комерційного продукту, схожого за формами на спорт , але який спортом не є.

Найбільша проблема в тому, що для надання певних послуг виринають зі спортивного процесу лідери спортивного напрямку секції, клубу. Їх навички і досвід дозволяють процес організувати грамотно і безпомилково. Але це відлучає фактично їх від спорту, бо терміни проведення і надання послуг не вкладаються як правило в командні тренування і спортсмен випадає з сталого тренувального ритму, що тут же відбивається на його спортивній формі.

При цьому комерсанти отримують підготовленого фахівця без витрат і будь-яких вкладень на його підготовку. Його фактично готувало середовище, сформоване спортивною федерацією, за рахунок вкладень кадрових, інтелектуальних, організаційних, методичних з боку федерації, а гроші фактично на фахівці заробляють комерсанти.

Якщо федерація продовжить не звертати увагу на комерційне використання сформованих федерацією фахівців і лідерів, а самі фахівці і лідери (керівники походів, інструктори, тренери і т.д.) не поважатимуть інтересів федерації, то це приведе до великих втрат в спортивному середовищі. Не можна комерсантам давати безоплатно користуватись кадрами, підготовленими федерацією. Федерація може готувати для них кадри на платній основі. Або отримувати певну компенсацію за експлуатацію кадрів федерації.

Ще одна проблема для малих спортивних колективів секцій і клубів-при організації комерційних послуг зовсім не є обов'язковим дотримуватись виконання Правил. Тому до них комерційні послугові підходи формують зневажливе ставлення, що повністю протерічить установкам спортивної підготовки. Так на старті підготовки спортсмена комерційний підхід, який зорієнтований на отримання певної послуги не має на меті формування поважного відношення до Правил, традицій, практики і етики спорту. Це для комерційного підходу не має значення і тому на це ні час ні кошти ними не витрачаються. На виході ми отримуємо сформований світогляд зі зневагою до фундації спорту. На виході ми маємо несвідомого спортсмена , якого треба перенавчати, бо в ньому не сформована відповідні світоглядні спотивні установки.

Процес підготовки спортсмена є безперервним протягом багатьох сезонів. Фактично його підготовка носить безперервний системний характер. А от в комерційному підході акцент робиться на купівлі послуги, що є одночасно метою і фіналом процесу. Потім -наступна послуга. Потім -наступна. В зоні між послугами-провал. Що з точки зору спортивної підготовки є нонсенсом.

Тому федерація, якщо вона хоче мати здорові малі спортивні колективи-секції і клуби має проводити спеціальне навчання лідерів по роз'ясненню різності природи спорту і комерційної квазі-спортивної діяльності. Особливу увагу необхідно робити на природі явища, кадровому забезпеченні, справедливості розподілу прибутків, руйнівного впливу при

проведенні паралельно зі спортивним комерційного процесів в рамках однієї структури, особливо, коли вони мають інший центр впливу в якості дирекції комерційного утворення. Яке начебто допомагає діяльності секції, клубу, але стає в результаті більш впливовим ніж самі лідери клубів, а зниження впливів лідерів це втрати їх впливу на аудиторію, зниження ефективності підготовки.

Якщо подібних дій федерація не запровадить-практично весь масовий напрямок в клубах і секціях в результаті монетизації буде підірвано. Або ми самі монетизуємо його через надання послуг спортивного характеру, а комерсанти будуть стояти окремо і не інфільтруються в секції і клуби. Хай самі будують свої комерційні імперії, запрошуючи для розробки фахівців федерації і сплачуючи їм і федерації певні справедливі кошти. НЕ МОЖНА ДОПУСКАТИ В РАМКАХ ОДНІЄЇ СТРУКТУРИ підміну спортивної підготовки на діяльність по наданню послуг квазі спортивного характеру. Федерація сама може надавати послуги спорту в результаті яких на виході формується саме спортсмен, а не отримувач послуг.

9.Висновки.

9.1.Федерація має гармонічно і рівномірно розподіляти зусилля по розвитку *спорту високих спортивних досягнень та масового напрямку.*

Спорт високих спортивних досягнень - забезпечує якість самого спорту.

Масовий напрямок-забезпечую ріст кількості членів федерації, підготовку спортивних резервів, розвиток інфраструктури, підготовку лідерів , запровадження комерціалізації.

9.3.*Масовий напрямок* має базуватись на ветеранському спорті, студентському спорті, системі поза шкільної освіти.

9.4.*Масовий напрямок* має формувати свій календар змагань і заходів.

Опікуватись ним має виключно федерація при взаємодії з ММСУ та спортивним комітетом МОНУ.

9.5.Форми організації масових змагань можуть бути міжрегіональними (зональними)за для забезпечення виконання принципів максимальної ефективності і доцільності, мати критерії успішності оцінки змагань і заходів , виходячи з визначень, які є похідними від *масового напрямку.*

9.7.Для масового напрямку необхідно створити нормативну базу як стосовно системи лідерів, так і відносно малих спортивних колективів -секцій і клубів.

9.8.Визнати, що масовий напрямок потребує окремих підходів і форм діяльності, які були б відображені нормативно. Локомотивом розвитку масового напрямку при федерації треба визнати на даному етапі студентський туризм, ветеранський спорт. Для них мають бути розроблені стратегії і концепції.Визнати прийнятним зональний спосіб організації і проведення календарних змагань масового напрямку.

9.9.Крім змагальних форм мають бути введені в календар заходи спортивного напрямку, які мають комунікаційне, агітаційне, патріотичне та інші спрямування.В рамках масового напрямку має розвиватись певна субкультура спортивного туризму.

9.10.Під масовий напрямок має бути розроблена система інфраструктурного забезпечення його розвитку.

9.11. В системі позашкільного роботи з школярами мають домінувати на рівних підходи спорту високих спортивних досягнень і масового напрямку. При цьому, має бути відновлено календар масових змагань і заходів. Проведена робота по навчанню та роз'ясненню керівникам гуртків способів ведення і оцінки діяльності для обох напрямків.